

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
4. เพื่อสร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรไว้ คือ

- 1.1 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีภูมิปัญญาในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
- 1.2 ข้าราชการครูในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
- 1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากกำหนดตัวอย่าง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

2.1 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีภูมิปัญญาในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก 4 สาขา คือ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาเกษตรกรรม สาขาศาสนาและประเพณี จำนวน 145 คน ดังนี้

2.1.1 สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	จำนวน	83	คน
2.1.2 สาขาการแพทย์แผนไทย	จำนวน	11	คน
2.1.3 สาขาเกษตรกรรม	จำนวน	44	คน
2.1.4 สาขาศาสนาและประเพณี	จำนวน	21	คน

2.2 ข้าราชการครูในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	37	คน
2.2.2 ครูผู้สอน	จำนวน	322	คน

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือโดยจำแนก ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยจะสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ การถ่ายทอดของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วผู้วิจัยจดบันทึก

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านบริหารจัดการ
2. ด้านหลักสูตร
3. ด้านการเรียนการสอน
4. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
5. ด้านปัญหาอุปสรรค

ตอนที่ 3 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ในด้านหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 สาขา ได้แก่

1. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
2. สาขาการแพทย์แผนไทย
3. สาขาเกษตรกรรม
4. สาขาศาสนาและประเพณี

3. หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร ใบงาน แบบทดสอบระหว่างเรียน และแผนการสอน

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 3 ชุด มี 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

5. แบบสังเกตพฤติกรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองการทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือไปยัง ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปขอความร่วมมือ จากผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อตอบแบบสอบถามและส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยนำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ทดลองใช้ด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถาม ได้ครบตามจำนวนแล้ว จึงนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดย

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้การเขียนรายงานเชิงพรรณนา
2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน และรายข้อ

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน และรายข้อ

3. การวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนสอนและหลังสอน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t - test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป ในส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 21 ปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางกระทุ่มที่ปรากฏเด่นชัด จำนวน 4 สาขา คือ

1. สาขาหัตถกรรม และอุตสาหกรรม ได้แก่
 - 1.1 การจักสาน
 - 1.2 การทำกล้วยตาก
 - 1.3 การทำดอกไม้จันทน์

- 1.4 การทอผ้า
- 1.5 การทำเต้าเจี้ยว น้ำปลาถั่วเหลือง ซีอิ๊วขาว
- 1.6 การทำน้ำตาลสดและน้ำตาลปึก
- 1.7 การทำแชมพูดอกอัญชัน
- 1.8 ครีมนวดผสมดอกอัญชัน
- 1.9 การผลิตเครื่องต้มใบหม่อนสำเร็จรูป
- 1.10 กล้วยฉาบน้ำตาลมะพร้าว
- 1.11 การตีมีด ขวาน เลียม

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่มสาขาหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่พบว่าการทำเพื่อใช้เอง และจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม เริ่มพัฒนาเป็นที่น่าพอใจ และมีการถ่ายทอดให้กันในหมู่บ้าน โดยถ่ายทอดให้กับเครือญาติ และผู้สนใจทั่วไป ในลักษณะกลุ่มสนใจ แต่ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นยังขาดทักษะในการถ่ายทอด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี สายคำข้าว (2538 : 121 – 130) เรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขต 5 ที่พบว่าบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และกองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2539 : 38 – 47) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาพบว่า วิทยากรท้องถิ่นบางคนเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ค่อนข้างน้อย

2. สาขาแพทย์แผนไทย ได้แก่

2.1 การนวด โดยให้บริการเป็นหลักที่โรงพยาบาลบางกระทุ่ม หรืออาจจะไปรับบริการนวดที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาก็ได้ โดยใช้สมุนไพรหลายชนิด จำพวกไพล ขมิ้นชัน ใบมะขาม ผิวมะกูด ใบส้มป่อย พืชมะแลน ใบหลือบพลึง เถาเอ็นอ่อน เถาสะค้าน ห่อแล้วนำมาประคบ หรือโดยการอบด้วยสมุนไพร จากการตรวจ / วิจัยจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

2.2 สมุนไพรรักษาโรค ผลิตและจำหน่ายโดยโรงพยาบาลบางกระทุ่ม และผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจะรักษาตามอาการที่ปรากฏ ไม่ต้องใช้ยาแพทย์แผนปัจจุบันก็หายได้ ไม่มีอาการข้างเคียง ทำให้ลดต้นทุนการนำเข้ายาจากต่างประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย เช่น ยาสมุนไพรมะระขี้นก ลดน้ำตาลในเลือด ลูกกลอนฟ้าทะลายโจร แก้กึ่งคอก ท้องเสีย ลูกกลอนขมิ้นชัน แก้ก้องอืด-เฟ้อ แก้ก้องกระเพาะอาหาร

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม สาขาแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่พบว่าเป็นที่รู้จักแพร่หลายสำหรับบุคคลภายนอกทั้งใกล้ และไกล โดยเฉพาะโรงพยาบาลบางกระทุ่ม มีการนวดแผนโบราณ และการรักษาโรคด้วยสมุนไพร อีกทั้งยังมีผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้การแพทย์แผนไทย หลายท่านทั้งการนวด การประคบ การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรค เป็นรู้จักกันดีสำหรับชาวบางกระทุ่ม และใกล้เคียง

3. สาขาศาสนาและประเพณี ได้แก่

- 3.1 ประเพณีสงฆ์พระรัตนไตร หัวผู้ใหญ่
- 3.2 ประเพณีการเล่นพื้นบ้าน รำวงอินเลเต
- 3.3 ประเพณีแข่งเรือยาว
- 3.4 ประเพณีการแข่งขันเรือบก
- 3.5 ประเพณีการกล่อมเด็ก
- 3.6 พิธีบวชนาค
- 3.7 การแต่งงาน
- 3.8 งานพิธีศพ
- 3.9 ทำบุญสารท
- 3.10 งานเทศกาลขึ้นปีใหม่
- 3.11 งานกรฐิน
- 3.12 ประเพณีตักบาตรเทโว
- 3.13 รำวงย้อนยุค
- 3.14 ประเพณีการลอยกระทง

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม สาขาศาสนาและประเพณี พบว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอำเภอบางกระทุ่มซึ่ง ส่วนใหญ่คล้ายประเพณีของตัวเมืองพิษณุโลก ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อน ต่อกันมาไม่ขาด และเป็นการทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี และปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สูญหายไป

4. สาขาเกษตรกรรม ได้แก่

- 4.1 ปุ๋ยหมักจากเปลือกกล้วยและดินสองแคว
- 4.2 การปลูกกล้วย
- 4.3 การปลูกข้าว
- 4.4 การปลูกดอกมะลิ
- 4.5 การสีข้าวด้วยมือ
- 4.6 การสีฝัดเมล็ดข้าวลิบ
- 4.7 การปลูกอ้อย
- 4.8 การเลี้ยงไก่ชน
- 4.9 การเลี้ยงนกกระทา
- 4.10 การทำไร่นาสวนผสม
- 4.11 การปลูกผักปลอดสารพิษ

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม สาขาเกษตรกรรมส่วนใหญ่พบว่าเป็นการพัฒนาตนเองของชาวบ้านตามยุคตามสมัย ซึ่งสามารถเป็นอาชีพ

เลี้ยงตัวเองได้ทุกเรื่อง และมีแนวทางในการค้นหาเทคโนโลยีเพื่อให้การทำเกษตรกรรม ประสบผลกำไรมากขึ้น นับว่าสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่ทำรายได้ให้ชาวบางกระทุ่มมากที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า โดยภาพรวมสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับสภาพการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านปัญหาอุปสรรค

3.1 เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ

3.1.1 โดยภาพรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารจัดการของผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา รองลงมา ผู้บริหาร ครูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันจัดทำแผนงาน ของโรงเรียนเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ อันดับสุดท้าย การวิเคราะห์นโยบายของหน่วยเหนือเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษา

โดยภาพรวมผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งเท่าเทียมกัน การมีการกำหนดนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาสอดคล้อง นโยบายของหน่วยเหนือ และอันดับที่ 2 การวิเคราะห์นโยบายของหน่วยเหนือเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษา อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหาร ครูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันจัดทำแผนงานของโรงเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวมปฏิบัติ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ การมีการกำหนดนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาสอดคล้อง นโยบายของหน่วยเหนือ อันดับ 2 คือ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา และ อันดับ 3 คือ ผู้บริหาร ครูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันจัดทำแผนงาน ของโรงเรียนเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.2 โดยภาพรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ

จัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรของผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ เพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ เช่น กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ รองลงมาครูผู้สอนศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาและอันดับที่ 3 ครูผู้สอนสร้าง ปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเท่ากันกับ ครูผู้สอนนำ หลักสูตรท้องถิ่น ไปทดลองใช้หลังจากมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

โดยภาพรวมผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และ อันดับ 2 คือ เพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกใน รายวิชาต่างๆ เช่น กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สอดท้ายอันดับ 3 คือ ครูผู้สอนสร้างปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวมปฏิบัติ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ เพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกใน รายวิชาต่างๆ เช่น กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ อันดับ 2 คือ ครูผู้สอน ศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และ อันดับที่ 3 สอดท้าย คือ ครูผู้สอนนำหลักสูตรท้องถิ่น ไปทดลองใช้หลังจากมีการพัฒนาและ ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

3.1.3 โดยภาพรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นคติ ความ คิด ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น และอันดับที่ 2 คือ ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น และอันดับที่ 3 คือ ครูผู้สอนนำความรู้และประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ จัดการเรียน การสอน ซึ่งเท่ากันกับครูผู้สอนจัดทำสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่ปรากฏแผนการสอน

โดยภาพรวมผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ อันดับแรก คือ ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ ท้องถิ่น ซึ่งเท่ากันกับ ครูผู้สอนสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นคติ ความคิด ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น อันดับที่ 2 คือ ครูผู้สอนนำความรู้และประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนและอันดับสุดท้าย คือ อันดับ 3 คือ ครูผู้สอนทำการวัดผลประเมินผลในเรื่องที่ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามสภาพที่แท้จริง

สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวมปฏิบัติ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนสอนโดยสอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นคติ ความคิด ความเชื่อศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น อันดับที่ 2 คือ ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน อันดับ 3 ครูผู้สอนจัดทำสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏแผนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น และ ครูผู้สอนจัดทำสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏแผนการสอน

3.1.4 โดยภาพรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนของผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น ประเพณีเวียนเทียน และอันดับ 2 คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือ จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่น การละเล่นพื้นบ้าน

โดยภาพรวมผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ อันดับแรก คือ นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น ประเพณีเวียนเทียน และอันดับ 2 คือ จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่น การละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเท่ากับโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือโรงเรียนเป็นสถานที่จัดอบรมวิทยากรด้านต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวมปฏิบัติ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนเป็นสถานที่จัดอบรมวิทยากรด้านต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น และอันดับ 2 คือ นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น ประเพณีเวียนเทียน และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.5 โดยภาพรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนสอนด้านปัญหา อุปสรรค อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปัญหา อุปสรรค ของผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติ 3 อันดับแรก คือ การนำนักเรียนร่วมกิจกรรมกับชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นและอื่นๆ เป็นต้น และอันดับ 2 คือ การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวางแผนของโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือ การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งเท่ากับ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา

โดยภาพรวมผู้บริหารระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก และ ปัญหาอุปสรรค 3 อันดับแรก คือ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และอันดับ 2 คือ การประสานงานกับหน่วยเหนือ องค์กรอื่นเพื่อสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการศึกษา และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือ การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวางแผนของโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับครูผู้สอนโดยภาพรวม ระดับปัญหา อุปสรรค อยู่ในระดับมาก อันดับ และปัญหา อุปสรรค 3 อันดับแรก คือ การนำนักเรียนร่วมกิจกรรมกับชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานประเพณีวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและอื่นๆ เป็นต้น และอันดับ 2 คือ การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวางแผนของโรงเรียน ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอันดับที่ 3 สุดท้าย คือ การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มี 4 สาขา อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับความถี่ความต้องการมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

สาขาสาขาหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

1. การทำถั่วต้มน้ำตาล
2. การจักสาน
3. การทำดอกไม้จันทน์
4. การทำเต้าเจี้ยว น้ำปลาหัวเหลือง ซีอิ๊วขาว
5. การทอผ้า

สาขาแพทย์แผนไทย

1. สมุนไพรรักษาโรค
2. การนวด

สาขาศาสนาและประเพณี

1. การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์
2. การแข่งเรือยาว
3. การแข่งเรือบก
4. ประเพณีการลอยกระทง

สาขาเกษตรกรรม

1. การทำปุ๋ยหมักจากเปลือกกล้วย
2. การปลูกกล้วย

3. การทำไร่นาสวนผสม
4. การเลี้ยงไก่ชน
5. การเลี้ยงนกกระทา
6. การปลูกข้าว
7. การปลูกอ้อย

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

จากการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก และนำไปใช้ในภาคสนาม พบว่าประสิทธิภาพของหลักสูตรมีค่าเท่ากับ 81.40 : 82.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 : 80 ที่กำหนด ทำให้ได้แผนการสอนเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 แผน และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest) หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น และคะแนนทดสอบหลังเรียนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยความเชื่อมั่น 99 % ($**p < 0.01$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้

การอภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยขอเสนอแนะมีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 สาขาด้วยกันคือ สาขาหัตถกรรมและอุตสาหกรรม สาขาแพทย์แผนไทย สาขาเกษตรกรรม และสาขาศาสนาและประเพณี แต่ที่เป็นที่กล่าวขานเป็นที่รู้จักกันประเทศได้แก่ การทำกล้วยตากบางกระทุ่ม ซึ่งทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และทำกันอย่างแพร่หลายเฉพาะในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จากการทำเพื่อการถนอมอาหาร หรือเป็นของฝากยามแขกมาเยี่ยมเยือน จนกระทั่งผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายภายในจังหวัด และแพร่หลายออกไปทั่วประเทศ พัฒนารูปแบบและรสชาติ จนคนทั่วไปยอมรับ สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด จึงได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญจังหวัดพิษณุโลก คือ พระพุทธชินราชงามเลิศ ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร สองฝั่งน่านล้วนเรือนแพ หวานฉ่ำแท้กล้วยตาก ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา ส่วนสาขาอื่นที่เป็นที่เลื่องชื่อในยุคปัจจุบันได้แก่ สาขาแพทย์แผนไทย คือ การรักษาโรคด้วยสมุนไพรของโรงพยาบาลบางกระทุ่ม ซึ่งมีการผลิตอย่างครบวงจร ได้มาตรฐาน อีกทั้งยังส่งผลต่อรายได้ของ

ชุมชน โดยการเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรให้กับชาวบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชาวบ้าน ให้ได้พัฒนาความรู้ไปด้วยในตัว และสามารถนำไปใช้ในการรักษาการเจ็บป่วยของสมาชิกในบ้านได้เป็นอย่างดี ส่วนสาขาอื่น คือ สาขาเกษตรกรรม มักจะเป็นภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับสาขาหัตถกรรมและอุตสาหกรรม เป็นส่วนใหญ่ เช่น การปลูกกล้วย นิยมปลูกพันธุ์มะลิอ่อน เพื่อนำเป็นวัตถุดิบในการทำกล้วยตาก ด้วยเหตุที่ว่ากล้วยพันธุ์มะลิอ่อนเนื้อนุ่มกว่าพันธุ์อื่น ได้ในผลกล้วยไม่แข็ง ผลใหญ่ ทำกล้วยตากแล้วจำหน่ายได้ง่าย การทำปุ๋ยหมักจากเปลือกกล้วย สาขาศาสนาและประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และการละเล่นพื้นบ้านที่ยังคงมีอยู่ในเขตอำเภอบางกระทุ่ม ได้แก่ รำวงอินเลด การแข่งเรือบก ซึ่งนับวันการละเล่นประเภทนี้มักจะไม่ค่อยมีให้เห็นบ่อยนัก นอกจากงานเทศกาลสำคัญ ๆ จึงควรที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ไว้สืบทอดต่อ ๆ กันไป หากไม่มีการถ่ายทอด วัฏจักรนี้อาจเป็นไปได้ว่าอีกไม่นานวัฒนธรรม ประเพณีบางอย่างจะสูญหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงโลกก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์เช่นนี้

2. สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านปัญหา อุปสรรค ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิสาลกุล กองทองนอก (2543 :130 - 143) ที่พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนภาพรวมทุกงาน อยู่ในระดับปานกลาง และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีรัตน์ บุญศรีและคณะ (2542) เรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่ามี การดำเนินงานตามขั้นตอนการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการศึกษากับผู้เรียนนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญา รวมทั้งต้องได้รับการสนับสนุน การร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยเหนือเป็นผู้ให้นโยบาย และการสนับสนุนด้านวิชาการ และงบประมาณ การได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากผู้บริหาร การได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนและผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นเอง ซึ่งทั้งครูผู้สอนและผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติโดยตรงกับผู้เรียน ทำให้ต้องทุ่มเท เสียสละอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นจึงเกิดปัญหาในการบริหารจัดการเพื่อสร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณ และการอุทิศเวลาของผู้ทรงภูมิปัญญาเอง ซึ่งอาจจะยังไม่ค่อยมีเวลาดูแลว่าต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ และมีภารกิจอื่น สอดคล้องกับ เอกวรพันธ์ ฉ่ำสันเทียะ (2541 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษากายการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยพบว่าขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และ

ประสิทธิ์ อามาตร์ (2529 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 10 พบว่า การเชิญวิทยากรมาสอนมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างในระดับปานกลางในเรื่องการติดต่อวิทยากรซึ่งอยู่ห่างไกลโรงเรียน ครูไม่มีเวลา เสียค่าใช้จ่ายสูง และผู้รู้หรือผู้ชำนาญไม่ค่อย มีเวลารว่างพอ

3. ความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในอันดับหนึ่งของแต่ละสาขา ดังนี้ สาขาหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ได้แก่ การทำกล้วยตาก สาขาแพทย์แผนไทย ได้แก่ สมุนไพรรักษาโรค สาขาศาสนาและประเพณี ได้แก่ การแข่งเรือยาว และการร่อนน้ำคำหัวผู้ใหญ่ สาขาเกษตรกรรม ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักจากเปลือกกล้วย จะเห็นได้ว่าความต้องการอันดับหนึ่งของทุกสาขานั้น โรงเรียนคงควรนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่แล้วมาจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องกล้วย อันได้แก่ การทำกล้วยตาก และการทำปุ๋ยหมักจากเปลือกกล้วย ด้วยเหตุที่ว่าในเขตอำเภอบางกระทุ่มเป็นแหล่งใหญ่ที่มีทรัพยากรเกี่ยวกับกล้วยมากที่สุด และมีกล้วยตากมาเป็นเวลานาน เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพิษณุโลก ในอนาคตผู้เรียนสามารถที่จะสร้างอาชีพให้กับตนเองได้ ส่วนโรงเรียนก็สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ง่าย มีแหล่งเรียนรู้อยู่มากมาย สื่อของจริงหาง่าย วิทยากรผู้ให้ความรู้มีอยู่มากมายในพื้นที่ สามารถคัดเลือกบุคคลที่มีความพร้อมในการให้ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่จัดให้กับผู้เรียนจึงมีความคาดหวังในผลสำเร็จได้ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 ที่ต้องการให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4. การสร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบตั้งแต่การศึกษาสภาพ และความต้องการการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสืบเสาะสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอบางกระทุ่ม การสร้างหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามความต้องการ รวมทั้งการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือและนวัตกรรมที่สร้างขึ้น ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ สติปัญญาความสามารถอย่างเต็มที่ จนก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ตามต้องการ อาจเป็นเพราะว่าได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย ที่ประกอบด้วยคณาจารย์จากสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม คณะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างดี การได้รับความ

ร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางกระทุ่ม ที่สละเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ และสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำข้อมูลมาเขียนในรูปของเอกสารหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นเห็นความสำคัญในการที่จะอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงให้การสนับสนุน ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ที่จะให้มีการจัดให้มีการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นในโรงเรียน จะทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นบุตรหลาน หรือเยาวชนของชาติเป็นผู้สืบทอดต่อไป โดยเมื่อนักเรียนเรียนจบตามหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น สามารถเกิดการเรียนรู้ และทำคะแนนหลังเรียน ดีขึ้นแตกต่างคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยที่คล้ายคลึงกับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลการวิจัยของ สุกัญญา ร้อยพิลา (2542 : บทคัดย่อ)ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่น ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลหลัง การใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ อัจฉรา วิจิตรญาณพล (2541 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาการสร้าง ประมวลการสอนรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนทหารอากาศอุดรธานี จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่า ประมวลการสอนรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนที่เรียนโดยประมวลการสอนรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนในโรงเรียนทุกรายวิชา ศึกษาค้นคว้า และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.2 โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ควรสำรวจ และจัดทำหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
 - 1.3 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการจัดทำ ทำเนียบไว้ เพื่อประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนการสอน
 - 1.4 ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ที่มีการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยในลักษณะรูปแบบการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอน ด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ เช่น การสอนแบบน่านักเรียนไปศึกษาที่แหล่งภูมิปัญญา กับการสอนแบบปกติที่ครูเป็นผู้สอน

2.3 ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 ควรส่งเสริมการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่นและวัดผลเป็นระยะ เพราะมีบริบทที่แตกต่างกัน

2.5 ควรพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อในรูปของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา